

בטאון שבועי קול אמונים

פרשת אמור תשפ"ג
ג'יון כ"ז

פנינים יקרים אמרות טהורות והדרכות ישרות שנשמעו מפי מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת אחרי קדושים תשפ"ג
פנינים לספירת העומר

בנישאות מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פנינים לספירת העומר

ושם נברא מעין לו וחרוב למאכלו

חשש ערלה

איתא בגמרא (שבת דף לג:) שנעשה נס לרשב"י ולרבי אלעזר בנו, ונברא להם אילן חרובין, והקשה הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א (הובא בספר דעת משה סי' סח, אמרי דעת פרי' קדושים, קוני' נס על הגבעה גרפס בסוף שו"ת גבעת הלבונה) מדוע לא היה בו איסור ערלה, והלא שנינו במשנה (ערלה פ"א מ"ב) והעולה מאליו חייב בערלה, וכיון שכן אף שהאילן של רשב"י עלה מאליו, מכל מקום יהא חייב בערלה, וראיתי מי שתירץ בזה על פי מה דאיתא במדרש תלפיות (ענף חרוב) אילן החרובין שהיה לרשב"י במערה בכל ערב שבת היה נהפך לאילן של תמרים, נמצא כי אילן החרובין היה מתקיים רק שבו, וכתב בחזון איש (ערלה סי' יב סק"ג) וה"ל ונראה דגזע המתקיים שנתיים או שלש שנים ואח"כ הגזע כלה והשורש קיים ומוציא גזע אחר וכו', שאין מתקיים עד אחר ערלה ואחר רבעי ודאי לא אילן הוא, דאין סברא שיהא אילן שפירותיו לעולם אסורים עכ"ל, (וחזר וכתב בן בקיצור דיני ערלה אות לח), הרי דכיון שאינו יכול ליהנות מן האילן כגון שאינו מתקיים אחר שנה הרביעית דאז שייך לו, אינו מחוייב בערלה, כיון שהתורה אמרה (ויקרא יט כה) ובשנה החמישית תאכלו את פריה, נמצא כי מה שאמרה התורה לפני שלש שנים יהיה לכם ערלים, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הילולים לד' זהו דוקא כאשר בשנה החמישית יגיע למצב שתאכלו את פריה, והביאור בזה הוא כנ"ל שהקב"ה ברא אילנות טובות ליהנות בהם בני אדם, ולא שיקיים בו מצוות ערלה ונטע רבעי, ושוב כאשר יגמור לקיים המצוות בו יכלה העץ, והוא לא יוכל ליהנות מהם, אך כמובן מוטל על האדם ליהנות בדרך התורה כאשר צוה ד' אלוקינו ולקיים מצוותיו.

איך קיים רשב"י בשב"ק את מצות קידוש היום, ואכילת ג' הסעודות

ועל פי זה נראה עוד; דהנה איתא בזה"ק (אדרא זוטא דף רפח:) אמר רבי שמעון אסהרנא עלי לכל אילין דהכא דהא מן יומאי לא בטילנא אילין ג' סעודות, (ועל פי זה הוזהיר החיד"א שיהא האדם מקפיד ל ג' סעודות, ועיין בטור סי' רצא ויהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית דאר"ש בן פוי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המקיים ג' סעודות ניצול מג' פורעניות) וקשה בזה בתרתי א. הרי בעת יושבו במערה לא היה לו יין לקיים מצוות קידוש של הסעודות (עיין בספר ליקוטי תורה פרשת שמיני שהקשה כענין זה), ב. עוד קשה איך קיים הסעודה עצמה (וקידוש במקום סעודה) בעת יושבו במערה (וכן נשאל בזה בשו"ת רב פעלים ח"א יו"ד סי' נה), ונראה הביאור בזה על פי דברי המדרש תלפיות - דאפשר דלכן נהפך האילן לתמרים דייקא, דהנה איתא בגמרא (פסחים דף קו:) תנו רבנן אין מקדשין על השכר, משום רבי אלעזר בר רבי שמעון אמרו מקדשין, עוד איתא שם בגמרא <<<

ביד איש עתי

ראש ישיבת לובלין, דהנה הכתוב אומר והתודה עליו כל עוונות לחשוש אם חלילה ישכח הכהן גדול חטא אחד מן החטאים, איך יושלח עוון זה לימחק בזריקת השעיר לעזעאל, לכן יעצה התורה לשלח את השעיר ביד איש עתי אדם הכותב כתבי עת המדברה, ועליו אפשר לסמוך שלא יחסיר שום חטא משום אדם, לא זו בלבד אלא אף יוסיף עוד חטאים שלא היו ולא נבראו, ומה יראה כל אחד לקחת מוסר לעצמו דמדה טובה מרובה, שיוסיף לספר על חבירו מעשים טובים, וירבה השלום בעם בני ישראל, ויהיה כלי מחזיק ברכה לכל הטובות.

ביד איש עתי (טו כא). בגמרא (יומא טו-טו:) עתי שיהא מזומן, והובא ברש"י (בפרשתן), אמנם ברשב"ם פירש איש הבקי בדרכים ובמדרבות ורגילין בכל עת ששולחין אותו, פרפרת נאה ראיתי מי שכתב, דהנה בעל חטאי שאומרים ביום הכיפורים, מפסיקים ג' פעמים, א. באות יו"ד. ב. באות ע"ן. ג. בסוף באות תי"ו. ויפלא מפני מה הפסיקו דייקא באותיות אלו, ולא עשו חלוקה בשווה, ואמרו לתרץ בזה דאנו רוצים לרמוז בהם על שליחת העוונות אל ארץ גזירה, על כן אנו מפסיקים באותיות אלו אשר נרמז במקרא שכתוב ביד איש עתי. ועל דרך צחות ראיתי משמיה דהגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל

מאי בי רבנן ביתא דרבנן

יש לזכור ומקדשי רומז על בית המקדש מעט (עיין בספר היראים שכו), תיראו לשון תראו בכל עת מצוא, ותחזינה עיניכם את כותלי הבית מדרש כאשר הציבור קובעים להיאסף שם.

ההיתר ליהנות כמאכל ומשתה בבית המדרש

ובאמת הלא נפסק בשלחן ערוך (סי' קנא ס"א) בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו', אין אוכלים ושותים בהם וכו', ות"ח ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם, ומקור הלכה זו וטעמא דידה, הוא בגמרא (מגילה דף כח:) אמר רבא חכמים ותלמידיהם מותרין, דאמר רבי יהושע בן לוי מאי בי רבנן ביתא דרבנן, פירש"י (שם ד"ה מא) למה קורין בתי מדרשות בי רבנן - לפי שבתם הוא לכל דבר,

את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו (ל). איתא בהגהות של"ה (בפרשתן) וה"ל רמז נפלא למה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת דף קיח:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, 'שבתת' מיעוט רבים שנים, תזכו לראות המקדש בנוי, זהו 'את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו' בנוי ומשוכלל, כמו שאמרו בגמרא (חגיגה דף ב.) יראה דומיא דיראה, אף כאן 'תיראו' - 'תראו', עכ"ל, ונראה על דרך מליצת השל"ה, לרמוז על דרך המוסר שיורה על אלו האנשים אשר באים לבית הכנסת רק להצטרפויותיהם לעשות שמחה וליהנות מסעודה, אך לצורך התפילה אינם מן ממהרים לבוא, וזהו הכונה את שבתותי, היינו ששבתות שחל בו שמחה תשמרו ותחוגו אותו, אך

בנינים לספירת העומר

לוי שדר ליה לרבי שיכרא בר תליסר מגני (פירש"י שנתנו מים על התמרים ואחר שזכו נתן על תמרים אחרים, וכן הביא תמרים עד שלש עשרה פעמים), טעמיה, הוה בסים טובא, אמר כגון זה ראוי לקדש עליו, ולומר עליו כל שירות ותושבחות שבועלם, ע"כ דברי הגמרא. ויש אריכות דברים בראשונים ובאחרונים אי נקטינן להלכה דאפשר לצאת יד"ח קידוש בשכר או לא, אך עכ"פ רבי אלעזר ברבי שמעון דהוא ס"ל דיוצא יד"ח קידוש בשכר - שפיר מיושב שפיר לשיטתם איך יצאו יד"ח קידוש במערה. וקושיא הב' יש לתרץ על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות דף יב.) דתמרי מין זייני, וכן נפסק בשו"ע (סי' רח ס"ז) ברכת הזן, בין על היין בין על התמרים, יצא, ועל פי זה כתב בפרי מגדים (סי' רעג א"א אות יא) ואם כן י"ל דהוה קידוש במקום סעודה עכ"ל, ושפיר מיושב איך יצאו יד"ח הסעודה. ואפשר לחדש עוד לפי זה לתרץ קושיא הא' - דכיון דמין זייני, אפשר לצאת בו יד"ח קידוש כמו בפת, ועל פי זה מיושב שפיר במה שהובא בספרים כי הרשב"י בעת שהלך למערה נטל עמו תמרים לאכילה, ועל פי הנ"ל נראה כי לכן עשה כן, לפי שעדיין לא ידע שיעשה לו נס וצמח עץ תמרים, וס"ל כי בתמרים דייק אפשר לצאת בו יד"ח קידוש וסעודת שבת, לכן לקח עמו פרי זה דייקא.

סגולת יום שלשה ועשרים לעומר שחל ביום השב"ק

מסוגל להמתקת הדינים

ספירת העומר, איתא בגמרא (שבת דף פז:) תא שמע ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים וכו', ובחמישה עשר יצאו וכו', ואותו היום חמישי בשבת היה, ע"כ, והנה שנה זו חל יו"ט ראשון של פסח ביום חמישי כמו שהיה בשנה שיצאו בני ישראל מארץ מצרים, וכאשר חל כהאי שתא, יצא שספירת הגבורה שבכל שבוע כגון גבורה שבחוסה, גבורה שבגבורה, גבורה שבתפארת וכן הלאה, חל בשבת קודש, ומסוגל יום זה להמתקת הדינים (עיי' בספה"ק ברית כהונת עולם סוף פרק לו שהאר"ך בענין זה, וביאר כי לכן חל ראש השנה ביום הגבורה שבספירת העומר).

מסוגל לטהרתן של ישראל

הנהגה אנו עומדים ביום שלשה ועשרים לעומר, המרומו נגד תיבת 'טהרם' שב'אנא בכח' כמ"ש מהרח"ו (פע"ח) שער ספירת העומר פ"ה, דף קכג), נמצא כי יום זה מסוגל לטהרם שהקב"ה יטהר את בני ישראל, והנה יש חסאים אשר הפגם בהם גבוה מאוד וכגון החטא הידוע, ואי אפשר לשוב עליהם כי אם בתשובה מאהבה, וכדאיתא בזוה"ק (ח"א דף ר"ט) תנן אמר רבי יהודה לית לך חובא בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי (תרגום: תנן אמר רבי יהודה, אין לך חטא בעולם, שאין מועיל לו תשובה, חוץ מחטא זה), ובמקום אחר (ח"ב דף ר"ד): איתא והני מילי כד לא עבד תיובתא שלימתא, תיובתא דאיהי אתחזייתא לחפייתא על כל עובדוי, (תרגום: והני מילי [שאין] מועיל תשובה לחטא זה) כאשר לא שב בתשובה שלימה שהיא תשובה הראויה לכפר על כל עוונותיו). וביארו בספה"ק כי הכוונה לתשובה מאהבה, אשר מכניע את עצמו מתוך אהבה אל הקב"ה, ובוה מהפך אהבה רעה לטובה.

בתשובה מאהבה שייך לשוב על כל העוונות

ובעמדתנו בשבת קודש המרומו בו שבת בו תשוב, וידוע מספה"ק (כמ"ש האר"ך בזה בספה"ק סידורו של שבת ח"א שורש א ענף ד) כי שבת הוא זמן של תשובה מאהבה, ורמז בזה בספה"ק בני יששכר (מאמרי השבתות מאמר א אות ט) וז"ל שבת. 'אהבה בכל לב, אהבה בכל נפש, אהבה בכל מאד' בגימטריא 'שבת', כך שמעתי מכבוד מחותני הרב הקדוש מהרצ"ה [מזידיטשוב] זצוק"ל, עכ"ל. אזי בוודאי מסוגל הוא לטהרה שלימה לפני הקב"ה, גם על חסאים שאי אפשר לשוב עליהם בכל ימות השבוע.

זדונות נעשו לו בזכות

ועוד נראה על פי מה שאמרו בגמרא (יומא דף פו:) שהעושה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו בזכות, הרי לנו שעל ידי תשובת עם ישראל בשבת קודש מתוך אהבה נתרבו זכותיהם של בני ישראל, ונתרבה ביום השבת טהרתן של ישראל, על ידי ריבוי הזכויות.

חוט המשולש לא במהרה ינתק

נמצא כי חוט המשולש א. יום שלשה ועשרים לעומר הגורם טהרה לעם בני ישראל, ב. שחל להיות ביום השבת קודש, ועל ידי תשובה מאהבה ביום זה אפשר לשוב בו על כל החסאים עוונות ופשעים, וכן מהפכין את הכל לזכות. ג. המתקת הדינים שחל בשנה זו כל ספירות הגבורה שבספירת העומר ביום השבת קודש. לא במהרה ינתק. וגדול יום השבת קודש שאנו עומדים בו עכשיו אשר כל אחד יכול להפך עצמו ולהתקרב אל הקב"ה בדביקות גדול. ובריך רחמנא דיהיב לעם תליתא, דרך לשוב אליו על ידי תליתאי, ביום הנקבץ אליו תליתאי, ועל ידי שנתקדש אליו בשלוש קדושות לקדוש, נזכה לתיקון השלם ביאת גואלינו וביאת משיח צדקנו השתא בעגלא ובזמן קריב, אמן.

עכ"ל, הרי מבואר דכל מה שהתירו לאכול ולשתות, הוא לאותם אנשים אשר הבית מדרש הוא בגדר ביתם הוא לכל דבר, אך אותם אנשים אשר כל מחשבתם הוא רק מה הבית המדרש יכול לתת לצרכיו, ולא מה הוא יכול לתת לבית המדרש, הרי בזה מראה שאין הביהמ"ד ביתו, ואם כן מה ראה על ככה שיש לו היתר ליהנות במאכל ומשתה מבי כנישתא זו, ונראה לפריש בדרך מליצה בדברי הגמרא (שבת דף קכז.) אמר רבי יוחנן גדולה הכנסת אורחין כהשכמת בית המדרש, ע"כ, ואפשר לרמוז בזה גדולה היינו גודל ההכנסת אורחין במאכל ובמשתה שנהנה מהביהמ"ד, צריכה להיות כפי השכמת משמשים ומעריב בבואו לבית המדרש.

ההשפעות שיש לאדם כאשר בא לבית המדרש

עוד אמרו בגמרא (ברכות דף ח.) אמר ריש לקיש כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע, ונפסק בשלחן ערוך (סי' צ ס"א), ונראה כי דייק בלשונו וקאמר כל מי שיש לו בית הכנסת בעיר, היינו שהבית מדרש נעשה לו למקום אשר נהנה שם ומשמש לו לצרכיו בעת שמחה וח"ו בעת צר ומצוק, ואינו נכנס שם להתפלל כאשר בא עת התפלה להתפלל יחדיו בציבור, אזי מתעצל בביאתו, נקרא שכן רע, וחשיבות יתירה יש כאשר מגיע לזמן שקבעו בו הציבור להתפלל, וכמו שכתב בזה החפץ חיים (שמירת הלשון חתימת הספר פ"א בהערה) על דברי הגמרא, וז"ל ועוד נוכל לומר כי שכן טוב אין מכביד על בעל הבית, שדרכו לבשל מאכלו בעת שבועל הבית שלו מבשל, וגומר בשולו ג"כ ביחד עם בעל הבית, וסותמין פי התנור, אבל שכן רע, דרכו להתחיל לבשל אחר שכבר סתמו פי התנור, ופוחו כדי לבשל מאכלו. ולבד שהוא מרבה בעצים, מצטנן הבית על ידו, וכל הקלוקל נהווה ע"י שהוא עושה סדר לעצמו. וכן הוא בענינו, כשהאדם נכנס לבית הכנסת להתפלל בצבור, וצבור דרכן להתפלל בזמן מיוחד כדין, פותחין המלאכים שערי השמים עבורם להעלות תפלתם למעלה, מה שאין כן וכו', יודמן כמה פעמים שהצבור כבר גמרו תפלתם וסתמו שערי השמים, וכשתפלתו עולה למעלה דופק שערי השמים ומטריח המלאכים להעלות תפלתו למעלה, ואפילו אם ישמעו לו, על כל פנים הוא דומה לשכן רע הנ"ל, עכ"ל, ובוודאי שכל אחד ואחד רוצה לזכות לפתיחת שערי שמים של תפילת הציבור, ובזכות התאמצות יתירה בענין זה, נזכה למאמרם ז"ל מיד נגאלין ומקדשי תְּרָאוּ בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

לקבלת העלון באימייל: KOLHACHUTZER@GMAIL.COM
להארות והערות: נא להשאיר הודעה במספר המערכת:

079-520-5294